

Vážené členky a členové Akademického sněmu, vážení hosté, dámy a pánové,

v uplynulém roce procházela Akademie věd a její pracoviště mimořádně složitým obdobím charakterizovaným bezprecedentními útoky na samotnou podstatu její existence. Vědomi si odpovědnosti vůči Akademii věd a české vědě jsme se snažili reagovat na všechny události dle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Dovolte mi nejprve několik poznámek k současné situaci v kontextu toho, co se odehrálo v poslední době.

Již ve svém projevu na prosincovém sněmu jsem konstatoval, že naprostá většina krizových situací, které jsme museli operativně řešit, byla vyvolána stanovisky a postupy vládní Rady pro výzkum, vývoj a inovace (dále jen „Rada“). K jistému zklidnění situace došlo s příchodem nového roku, a to zejména zásluhou premiéra Fischera a současné vlády: premiérův závazný slib stabilizace rozpočtu Akademie věd nemohla ignorovat ani současná Rada, která na svém 252. zasedání dne 9. dubna schválila a do meziresortního připomínkového řízení rozeslala z našeho pohledu „stagnační“ návrh rozpočtu. Ten znamená, že institucionální podpora Akademie věd, která zaznamenala letos meziroční pokles o zhruba 500 milionů Kč, by se měla v letech 2011-2013 udržet na stejné úrovni a činit přibližně 4,6 miliardy Kč ročně. To je samozřejmě výrazná změna k lepšímu oproti likvidačnímu návrhu téže Rady z doby před jedním rokem.

Ocenil jsem rovněž, že Rada ustoupila od představy, kterou zde na posledním jednání Sněmu přednesla paní ministryně Kopicová a podle které by dramatický propad rozpočtu Akademie věd v příštích letech bylo snad možné nějak kompenzovat dotacemi na projekty financované ze strukturálních fondů. Je symptomatické, že tuto tezi Rada opustila až po opakovaných důrazných připomínkách Akademie věd a Ministerstva financí. Jsem velmi rád, že ministr financí, pan Eduard Janota, tyto snahy Rady jednoznačně a velmi kompetentně odmítl.

V rámci nedávných diskusí u kulatých stolů o budoucnosti české vědy mě opakovaně udivovaly nekvalifikované představy některých aktérů o dalším fungování vědy a výzkumu v tomto státě. K mému překvapení se tyto názory dokonce objevily v programových dokumentech některých politických uskupení. Jde například o názor, že se má většina základního výzkumu u nás odehrávat na výzkumných univerzitách, ovšem bez jakékoliv analýzy problému či udání důvodů, v čem je současný stav špatný, proč by se měl zásadně změnit a jak a čemu by taková změna prospěla. Jen připomínám, že nejsme v situaci Velké Británie či Švédska, kde se věda a výzkum tradičně uskutečňovaly a uskutečňují téměř výhradně na vysokých školách. V českém prostředí je naopak zakotvena tradice spolupráce akademií jako institucí neuniverzitního výzkumu se všemi ostatními vzdělávacími a kulturními institucemi.

Další obdobně scestná představa je, že pouze soutěží o účelové prostředky, bez dostatečného institucionálního financování, se dosáhne efektivnější podpory špičkového výzkumu. Bez institucionální podpory v přiměřené výši – připomínám, že její podíl v celkovém rozpočtu Akademie věd se postupně snižoval a ustálil asi na 55 % – by ústavy brzy ztratily jak konkurenceschopnost v dosud úspěšném soutěžení o zahraniční i tuzemské granty a projekty, tak i schopnost uvádět do praxe a komercializovat výsledky své práce. Jak jsem už zmínil, prostředky ze strukturálních fondů nemohou v žádném případě přinést řešení problému deficitu v institucionální podpoře. Z jejich povahy na ně může aspirovat jen několik pracovišť Akademie věd a zejména platí, že tyto prostředky jsou primárně určeny k budování nových infrastruktur, nikoli k zajištění provozu infrastruktury stávající.

Zcela nepodložená jsou rovněž opakovaná tvrzení o „rozsáhlé centrální byrokracii“ Akademie věd. Rád bych v této souvislosti upozornil, že na provoz Kanceláře Akademie věd na Národní 3 je v letošním roce určeno pouze 1,4 % z celkové částky, kterou má Akademie věd obdržet ze státního rozpočtu. Dokonce i tehdy, kdybychom ke zmíněným výdajům na KAV připočetli výdaje na servisní činnost Střediska společných činností AV ČR a Knihovny AV ČR, došli bychom k částce 119 mil. Kč, což odpovídá 2,3 % celkových výdajů kapitoly Akademie věd.

Co ještě dodat k současné situaci? Snad jen, že nehodláme polevit ve svém úsilí o to, aby se postavení Akademie věd v rámci veřejných politik České republiky a jejich uskutečňování stabilizovalo, a to ku prospěchu společnosti jako celku. Jsme přesvědčeni o tom, že věda patří k základním intelektuálním potřebám člověka, že zásadně ovlivňuje kulturní i ekonomickou úroveň národního společenství a že je nepostradatelná pro zvyšování kvality vzdělávacího systému. V České republice je Akademie věd nedílnou součástí scény vědy a výzkumu a její nejnvýkonnější složkou.

Je třeba všem tzv. reformátorům systému výzkumu, vývoje a inovací (dále jen „VaVal“) zabránit v narušení přirozené a oboustranně prospěšné spolupráce pracovišť Akademie věd s vysokými školami. Tato spolupráce vytváří v rámci veřejného prostoru optimální prostředí pro rozvoj tvořivosti, kritického myšlení a občanské aktivity mladých lidí, nezbytných předpokladů pro poznávání světa a pro jeho vědeckou reflexi.

Zpráva o činnosti Akademické rady

Nyní mi dovoluete velmi stručně připomenout činnost Akademické rady v období od XXXV. zasedání Akademického sněmu v prosinci 2009. Podrobnou zprávu jste obdrželi v písemných podkladech, proto se zde mohu omezit jen na shrnutí toho nejpodstatnějšího. Zejména bych Vás rád informoval o tom, jak se dařilo vedení Akademie věd naplňovat usnesení XXXV. zasedání Akademického sněmu.

V krátkém období, které uplynulo od našeho posledního setkání, jsme dále průběžně jednali s představiteli státních orgánů České republiky, parlamentních stran i zástupci zahraničních institucí. Při těchto jednáních jsme upozorňovali zvláště na neudržitelnou situaci ve vědě a výzkumu v důsledku způsobu, jakým je realizována Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR. Ve snaze napravit alespoň částečně její negativní dopady se členové Akademické rady aktivně účastnili procesu projednávání návrhu novely zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků, který předložili poslanci Ivan Ohlídal, Pavel Vanoušek, Petr Hájek, Bohuslav Sobotka a Hana Organíková.

Akademie věd podpořila tuto poslanceckou iniciativu s cílem odstranit některé vnitřní rozpory a největší nedostatky, které se do zákona č. 130/2002 Sb. dostaly poslední (tzv. komplexní) novelou. Nejednoznačnost, nejasné formulace a chybná ustanovení současného znění zákona podstatně přispěly k neodůvodněnému rozkolísání systému veřejné podpory výzkumu a vývoje v České republice, které zpochybňuje efektivitu vynakládání veřejných prostředků a zároveň neodůvodněně ohrožuje existenci řady výzkumných institucí.

Velkou pozornost jsme proto v uplynulém období věnovali diskusím u kulatých stolů o budoucnosti české vědy, iniciovaných premiérem Fischerem. Velmi významné je zejména to, že se diskusi podařilo soustředit na klíčová témata týkající se strategického řízení a

financování systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice. Toto tematické soustředění, a zejména dosažení konsenzu hlavních aktérů o většině klíčových bodů, je hlavním přínosem těchto kulatých stolů. Vzniklo tak dobré východisko k dalším zpřesňujícím jednáním; těm však musí předcházet politické rozhodnutí o tom, jak využít výsledky těchto kulatých stolů a jakým způsobem je dále rozpracovat. Shrnutí výsledků jednání pracovních kulatých stolů bylo předáno premiérovi Fischerovi s tím, aby zvážil, jak s jejich závěry naložit.

S problematikou těchto jednání, která v uplynulých měsících prakticky nahrazovala strategickou činnost Rady pro výzkum, vývoj a inovace, úzce souvisí i proces výběru nových členů Rady. Na základě výsledku konzultací v Akademické radě a na svých pracovištích doporučila Akademie věd na členství v této Radě šest kandidátů z řad svých pracovníků a dva kandidáty externí. Zde z tohoto místa bych rád poděkoval všem kandidátům za úsilí, které přípravě kandidatury věnovali. Je potěšitelné, že všichni kandidáti navržení Akademií věd se aktivně účastnili veřejných diskusí o budoucím směřování české vědy a výzkumu a o roli, kterou v tom má hrát nová Rada.

Významnou událostí v životě Akademie věd bylo rovněž zahájení přípravy dalšího kola pravidelného hodnocení výzkumné činnosti jejích pracovišť, které navazuje na hodnocení uskutečněné na přelomu let 2003 a 2004. Přípravou hodnocení pověřila Akademická rada pětičlennou řídicí skupinu ve složení: Petr Ráb, Pavel Baran, Karel Oliva, František Rypáček a Antonín Šimůnek. Ředitelé pracovišť Akademie věd byli o návrhu průběhu hodnocení, které se uskuteční v letech 2010–2011 a v jehož rámci bude hodnoceno období 2005–2009, již informováni. Hodnocení budou zajišťovat hodnotící komise jmenované k tomuto účelu Akademickou radou. Jako podklad pro hodnocení bude kromě materiálů dodaných z pracovišť sloužit také analýza výstupů výzkumu a vývoje v České republice provedená společností Thomson Reuters. Závěry hodnotícího procesu budou využity k optimalizaci zaměření, činnosti a financování jednotlivých pracovišť i celé jejich soustavy.

Stejně jako na posledním jednání sněmu musím bohužel konstatovat, že nechtěným leitmotivem naší práce v posledních letech se stalo připomínkování tzv. Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací. Přestože naprostá většina akademické obce je přesvědčena, že jde o principiálně nevhodný a vadný nástroj, který nelze napravit dílčími úpravami, neustále jsme konfrontováni s důsledky jeho aplikace. Samotnou Metodiku totiž nelze oddělit od deklarovaného cíle použití, kterým je rozdělení části institucionálních výdajů na VaVal v ČR na základě mechanického převodu tzv. „hodnoty výsledků VaVal“ na peníze. Již v prvních letech aplikace tzv. „kafemlejnku“ došlo k výrazným posuvům od kvalitních výsledků směrem k masové produkci bodů. Přestože jsou zřejmé i jeho další negativní dopady na systém VaVal v ČR a přestože nikde na světě není mechanicky používán jednoparametrový systém, na jehož základě by byly financovány tak rozdílné instituce, jako jsou ústavy Akademie věd, Univerzita Karlova, Národní galerie a Agrovýzkum, je zcela vážně navrhováno zafixování této Metodiky na příští tři roky. Přitom je zcela ignorován fakt, že Metodika zakládá diskriminaci některých typů výzkumných organizací. Není sporu o tom, že česká věda potřebuje hodnotící systém, ale musí jít o systém, který bude motivovat ke kvalitě a excelenci, nikoliv ke kvantitě, průměrnosti a neetickému chování. Tento systém musí pak být uvážlivě využíván k alokaci institucionální podpory výzkumným organizacím. Věřím, že ke zlepšení situace přispěje již zahájený mezinárodní audit systému VaVal v ČR.

Musím s politováním konstatovat, že v důsledku realizace Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací přestává být Akademie věd poskytovatelem účelové veřejné podpory

výzkumu a vývoje. Grantová agentura AV ČR již nemůže vyhlášovat veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji o podporu grantových projektů a její činnost je postupně utlumována. Z tohoto důvodu schválila Akademická rada úpravy Jednacího a volebního řádu Grantové agentury AV ČR a její návrh na úpravy Statutu Grantové agentury AV ČR je předkládán dnešnímu zasedání Akademického sněmu. Do budoucna budeme nicméně usilovat o řešení, které by umožnilo využít lidský a znalostní potenciál pracovníků Grantové agentury AV ČR.

V této souvislosti stojí za kritický komentář nedávný krok Grantové agentury ČR, která počátkem března vyhlásila veřejné soutěže ve VaVal na podporu standardních, postdoktorských a bilaterálních projektů, a zároveň zveřejnila na svých internetových stránkách zadávací dokumentaci pro tyto soutěže. Velice spornou se jeví zejména otázka souběhu několika pracovních úvazků u téhož zaměstnavatele. Tvrzení GA ČR, že práci na grantových projektech lze považovat za druhově odlišnou od vědecké a další tvůrčí činnosti, je v rozporu se zákoníkem práce a je zjevně neudržitelné i vzhledem ke skutečnosti, že primárním posláním projektů GA ČR je především podpora výzkumu, vývoje a inovací – tato činnost, prováděna příjemci grantové podpory, je prvotní a základní podmínkou veřejné soutěže. Jsem přesvědčen, že Ministerstvo práce a sociálních věcí potvrdí náš výklad a pomůže celou záležitost vyjasnit. Špatná úroveň technické přípravy soutěže a laxní přístup GA ČR vedly ke zmatkům a závažným problémům, které připravily navrhovatele i uchazeče o neúměrně velké množství času a znejistily korektnost soutěže.

Nyní několik vět ke kauze Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni. Akademická rada ustavila v říjnu 2009 Komisi pro kontrolu činnosti Ústavu státu a práva AV ČR vzhledem k jeho personálnímu propojení s touto fakultou. Komise ve své zprávě ze dne 30. prosince 2009 konstatovala, že k pochybením došlo v důsledku osobního selhání některých pracovníků této fakulty, kteří byli současně vedoucími funkcionáři Ústavu státu a práva. Přestože Komise nedospěla k závěru, že by v samotném Ústavu státu a práva docházelo k porušování předpisů, jde o poněkud trpkou, ale cennou zkušenost pro celou Akademii věd. Zabránit opakování podobné situace je možné především důsledným dodržováním Etického kodexu pracovníků Akademie věd na všech pracovištích.

Tolik stručně k naší práci v uplynulých čtyřech měsících, za kterou bych chtěl poděkovat všem, kteří se na ní aktivně podíleli.

Příprava Koncepce činnosti AV ČR pro období 2010-2014

Vážené členky a členové Akademického sněmu, vážení hosté, dámy a pánové, nyní mi dovoluji, abych přešel ke druhé části svého vystoupení, ve které se podrobněji zmíním o přípravě Koncepce činnosti AV ČR pro období let 2010-2014. Klíčová slova v uplynulém roce činnosti Akademie věd byla: ohrožení, financování a byrokracie. V obecnějších souvislostech se ovšem Akademie věd soustředila na přípravu koncepčních kroků, které by vytvořily potřebné podmínky pro její rozvoj jak v národním rámci České republiky, tak i v nadnárodním kontextu.

Součástí tohoto úsilí byla rovněž příprava nové Koncepce činnosti Akademie věd pro období let 2010-2014, jejíž základní teze, nastíněné Vědeckou a Akademickou radou, jsou nyní rozpracovávány především ve Vědecké radě AV ČR a budou v dohledné době zaslány k širší diskusi na jednotlivých pracovištích. Konečná verze Koncepce bude předložena ke schválení jako samostatný bod podzimnímu zasedání Akademického sněmu.

Naším úkolem pro budoucnost je navázat na dosavadní dobré výsledky a dále zvyšovat vědecký a vzdělávací potenciál Akademie věd zejména v těch směrech její činnosti, které jsou v českém prostředí komplementární k výzkumu na vysokých školách. Pracoviště Akademie věd, přestože jsou úzce propojena se vzdělávacím procesem, mají ve srovnání s univerzitami lepší předpoklady (a současně i povinnost) orientovat se především na řešení vysoce specializovaných, dlouhodobých a často interdisciplinárních projektů, které vyžadují soustředění kapacit trvalého charakteru a nákladnou infrastrukturu.

V praxi jde zejména o následující aspekty:

- výzkum založený na provozu velkých a/nebo finančně náročných vědeckovýzkumných infrastruktur, vyžadujících vysoce kvalifikovaný a spolehlivě zacvičený personál, a na dlouhodobých výzkumných programech prováděných za pomoci těchto infrastruktur;
- výzkum založený na úzké spolupráci členů středně velkých až velkých badatelských týmů, přičemž vyškolení a nezbytná specializace člena týmu vyžaduje dlouhodobou přípravu a stabilní badatelské prostředí;
- výzkum s prokazatelnou mezinárodní excelencí či s významnou relevancí pro rozvoj české společnosti, vznikající kolem výrazných osobností, spojený s budováním vědeckých škol a s ambicemi stát se centry mezinárodního významu a případně i zárodky budoucích nových ústavů.

Tento úkol bude podpořen změnou orientace činnosti Akademie věd a jejích pracovišť, která, jak jsem již předeslal na prosincovém Akademickém sněmu, bude do budoucna utvářet svůj profil jako instituce špičkového výzkumu, s důrazem na jeho strategickou orientaci podle společensko-ekonomických priorit, aktuálních trendů světové vědy a vývoje poznání. Zároveň bude Akademie věd usilovat o využití svého potenciálu při uskutečňování doktorských studijních programů. Tento posun podpoří Akademie věd formulací priorit připravované koncepce. Základním předpokladem pro provedení této změny je ovšem zhodnocení současného stavu a úrovně jednotlivých vědních oborů zastoupených na pracovištích Akademie věd, a to v rámci náročného hodnocení jejich činnosti, které bude probíhat ještě v letošním roce a na počátku roku příštího.

Nyní několik slov o vztahu Akademie věd k vnějšímu prostředí, v jehož rámci Akademie věd působí. V národním kontextu je klíčovou rovinou našich vnějších vztahů nepochybně vztah k vysokým školám. V podmínkách ČR se ukazuje jako zvláště prospěšná spolupráce ústavů Akademie věd a těch vysokých škol, jež jsou našimi partnery v řadě výzkumných center základního i aplikovaného výzkumu. Úspěšnost této spolupráce dokumentuje i více než 50 společných pracovišť – řada z nich se ve velmi krátké době prosadila i na mezinárodním poli. Neexistuje žádný racionální důvod, proč měnit základní podobu institucionálního uspořádání vědy a výzkumu v ČR, jež se opírá o vzájemně se doplňující koexistenci a spolupráci vysokých škol a pracovišť Akademie věd. Do budoucna je žádoucí partnerství s vysokými školami dále prohlubovat a ve všech zásadních otázkách postupovat pokud možno jednotně. Projevem snah v tomto směru jsou pracovní jednání s představiteli vysokých škol uskutečněná v posledních měsících.

Druhou důležitou rovinou je vztah Akademie věd a jejích pracovišť k domácí podnikatelské a aplikační sféře. V přímé spolupráci se subjekty z této oblasti řešila pracoviště Akademie věd v roce 2009 více než 200 projektů. Transfer získaných poznatků trvale podporujeme a do budoucna se zaměříme na posílení dosavadních a navázání nových kontaktů mezi našimi pracovišti a subjekty uživatelské sféry. K tomu bude přispívat rovněž Rada pro spolupráci AV ČR s podnikatelskou a aplikační sférou, která byla rekonstruována v roce

2009, a dále součinnost s Technologickým centrem AV ČR a Střediskem společných činností AV ČR.

Třetí rovinu představuje vztah Akademie věd k orgánům státní správy systému VaVal a k politické reprezentaci. Státní správa má obecně klíčovou roli v tvorbě prostředí pro VaVal. V České republice je tato role o to významnější, že nejdůležitějším zdrojem financování veřejného sektoru systému VaVal je státní rozpočet. Na rozdíl od vyspělých zemí u nás podpora základního výzkumu ze strany podnikatelského sektoru téměř neexistuje, pouze okrajovým zdrojem jsou zatím i nadace. V důsledku nedomyšlených rozhodnutí Rady pro výzkum, vývoj a inovace však byla v ČR rovnováha příliš vychýlena v neprospěch institucionálního financování výzkumných organizací a zároveň výrazně vzrostl podíl účelového financování projektů dominantně orientovaných na experimentální vývoj a inovace.

Tyto a další kroky, o nichž jsem již mnohokrát hovořil při jiných příležitostech, jsou ve skutečnosti pouze vnějším projevem hluboké krize vztahu určité části politické scény nejen k oblasti VaVal, ale i ke správě veřejných záležitostí. Jak jinak by bylo vysvětlitelné, že stanoviska převážné části odborné veřejnosti k legislativě, k metodice hodnocení, ke struktuře finančních toků, ke složení Rady, k byrokratizaci správy systému VaVal atd. jsou bez jakékoliv diskuse a zcela nedemokraticky, mnohdy s vrchnostenskými manýry „shazována se stolu“, a to ve jménu ideologických floskulí – ve skutečnosti ovšem s cílem realizace parciálních skupinových a často i osobních zájmů. Takovéto jednání postrádá nejen legitimitu danou většinovým souhlasem odborné komunity a vědecké obce, ale dnes již i legitimitu politickou, která se postupně vytrácela od počátku loňského roku. Právě z těchto důvodů bude vedení Akademie věd trpělivě, ale rozhodně a vytrvale prosazovat systémovou nápravu současné situace. Je třeba konečně dosáhnout stavu, kdy v oblasti VaVal budou stanoviska odborné veřejnosti respektována jako východiska pro rozhodování politické sféry, a to v zájmu vytváření vhodného prostředí pro potřebný rozvoj vědy a výzkumu v ČR a pro plnění všech jejich funkcí.

Chtěl bych se také krátce vyjádřit k nadnárodnímu kontextu. Na této úrovni je první rovinou našich vnějších vztahů vztah k Evropské unii a k Evropskému výzkumnému prostoru. V dobách hospodářského poklesu a úsporných opatření představují prostředky z rozpočtu EU rozsahem významný a současně i do nejbližší budoucnosti zajištěný stabilní zdroj financování výzkumu a vývoje. Možnosti, které tyto prostředky nabízejí, nejsou ale všelékem na problémy s financováním české vědy. Ve své nynější podobě mají omezení a nedostatky, na něž se široce upozorňuje. Patří sem zejména administrativní náročnost, potřeba značných finančních prostředků na přípravu projektů, u strukturálních fondů rozdílná dostupnost pro subjekty pražské a mimopražské a mnohé další problémy. Prioritou Akademie věd proto bude aktivní účast na jednáních o nové unijní strategii „Europe 2020“, příprava 8. rámcového programu EU a v neposlední řadě i utváření budoucí podoby politiky soudržnosti s cílem tyto procesy nejen systematicky a odborně sledovat, ale také se v rámci možnosti zúčastnit společně s dalšími partnery na formování jejich výstupů. Na tomto místě je třeba ocenit přijetí Cestovní mapy ČR velkých infrastruktur pro výzkum, vývoj a inovace současnou vládou a v této souvislosti také ocenit práci odborníků z řad Akademie věd v příslušných tematických skupinách.

Druhou rovinu nadnárodních vztahů Akademie věd pak reprezentuje její vztah k dalším mezinárodním organizacím a institucím. Zde bude Akademie věd usilovat o co nejvyšší úspěšnost v rámci mezinárodních vědeckovýzkumných programů a prosazovat výraznou účast našich expertů na různých stupních řízení těchto programů. Zároveň považujeme za prospěšné účastnit se vybraných aktivit s těmi nevládními organizacemi, které jsou

zaměřeny na hledání cest k řešení celoevropských a celosvětových problémů. Zejména po událostech v posledním roce života naší Akademie (i některých zahraničních partnerských organizací) se jeví přínosnou i myšlenka zřízení Asociace neuniverzitních institucí na platformě všech evropských výzkumných organizací.

Tato slova, jež kladou důraz na širší kontext, v němž Akademie věd působí, neříkám bez jistého záměru. Z historie je patrné, že to byl velmi často právě celkový kontext, který určoval vývoj společnosti. Politická reprezentace nezřídka činila chybná rozhodnutí, protože byla ovlivněna nekompetentními či ideologicky motivovanými aktéry. Náprava fatálních omylů pak byla – a stále je – během na dlouhou trať, a štafetu v takovém případě přebírají jako břemeno následující generace. Evoluce nás navíc učí, že vývoj se může ubírat mnoha cestami, avšak většina z nich končí ve slepé uličce. Troufám si tvrdit, že takovou slepou uličkou je rovněž vědní politika, která orientuje vědeckou a výzkumnou základnu pouze na krátkodobé a přímo aplikovatelné cíle. Nelze totiž pominout, že taková politika zvyšuje riziko, že věda v tomto omezeném pojetí nebude brzy schopna generovat poznatkové základy pro budoucí inovace.

Sečteno a podtrženo, efektivně fungující výzkumná a inovační infrastruktura a úzká kooperace mezi jednotlivými aktéry vědy, výzkumu, soukromé sféry a státní administrativy je stěžejním předpokladem rozvoje společnosti založené na znalostech, včetně efektivního inovačního procesu. Nastavení proporcí mezi vědou, výzkumem a vývojem, vazeb mezi vědou a vzděláním, vyváženosti mezi institucionálním a účelovým financováním je proto klíčové z hlediska zajištění funkčnosti celého systému VaVal. Pouze stabilní instituce mohou věrohodně vytvářet střednědobé strategie svého rozvoje a budovat svoji excelenci. Jen takovéto instituce mohou položit základy pro dynamicky se rozvíjející spolupráci na rozhraní veřejného a soukromého sektoru. Pouze takovéto instituce jsou schopny generovat vědecké základy pro budoucí inovace. Akademie věd takovouto institucí nepochybně je a my všichni se musíme postarat o to, aby jí zůstala i nadále.

Výsledky výzkumné činnosti

Vážené kolegyně a kolegové, v další části vystoupení mi dovoluje obrátit naši společnou pozornost k výsledkům naší výzkumné práce. Přehled malé části z nich máte na obrazovce před sebou – já zde zmíním jen jeden subjektivně vybraný výsledek za každou vědní oblast.

Oblast věd o neživé přírodě

Na základě dlouholetého výzkumu technologického využití elektronových svazků postavil Ústav přístrojové techniky malou elektronovou svářečku určenou především pro průmysl vědeckých přístrojů. Zařízení doprovází unikátní technologie svařování kovů běžně považovaných za nesvařitelné. Svářečka se již vyrábí v zahraniční licenci.

Oblast věd o živé přírodě a chemických věd

Při výzkumu klíštěte obecného objevili pracovníci Biologického centra dosud neznámou bílkovinu označenou feritin 2. Její objev otevírá možnost prevence závažných chorob, jakými jsou klíšťová encefalitida a lymská borelióza. Možnost veterinárního použití vakcíny na bázi feritinu 2 je chráněna českou i mezinárodní patentovou přihláškou. V rámci zahraniční spolupráce již proběhlo pilotní testování této vakcíny a získané výsledky znamenají významnou podporu pro další vývoj směrem k jejímu komerčnímu využití.

Oblast humanitních a společenských věd

Psychologický ústav v monografii „Social Development“ vydané americkým nakladatelstvím „Nova Science Publishers“ zveřejnil hlavní výsledky longitudinální studie celoživotního vývoje člověka. Výzkum přinesl mj. unikátní důkazy o tom, že na základě dětského temperamentu ve věku dvou let lze predikovat psychologické charakteristiky dospělých osob ve věku čtyřiceti let.

Rád bych v této souvislosti také připomněl dvě osobnosti, kterým byly v uplynulém období na doporučení Akademické a Vědecké rady uděleny čestné medaile AV ČR:

Čestnou oborovou medaili Jaroslava Heyrovského za zásluhy v chemických vědách obdržel prof. Barry L. Karger, Ph.D., který působí v The Barnett Institute, Northeastern University, v Bostonu.

Nositelem Čestné oborové medaile Josefa Dobrovského za zásluhy ve filologických a filosofických vědách se stal Ing. Kamil Sedláček, CSc., badatel v oboru tibetanistiky. Oběma oceněným srdečně gratuluji.

Vážené členky a členové Akademického sněmu, vážení hosté, dámy a pánové, blížím se k závěru svého vystoupení. Dovolte mi, abych vám všem upřímně poděkoval za podporu a pomoc, kterou jste v uplynulých týdnech a měsících poskytovali jak mně osobně, tak i ostatním členům Akademické rady. Zároveň je třeba ocenit úsilí všech, kteří se angažovali v zápase o věc Akademie věd a celé české vědy. S potěšením jsem zaregistroval velmi pozitivní a povzbuzující odezvu veřejnosti, zvláště pak vznik nezávislých platforem vědců i vysokoškolských pedagogů, např. fóra "Věda žije!" nebo "Athenaeum pro 21. století". Zejména občanská angažovanost mladé generace vědeckých pracovníků je pro českou společnost pozitivním signálem, protože ukazuje na růst nové generace vědců ochotné věnovat se nejen vědecké práci, ale angažovat se i ve prospěch české společnosti a postavení vědy v jejím rámci.

Zároveň mi dovoluje vyjádřit naději, že nová Rada pro výzkum, vývoj a inovace, která má být jmenovaná premiérem Fischerem počátkem května, nastaví novou úroveň vzájemných vztahů s akademickou obcí, založenou na respektu a seriózním dialogu.

Zde je na místě připomenout, že návrh Reformy systému VaVal z dílny současné Rady, schválený vládou v únoru 2008, byl pojat jako vyjádření podřízenosti vědy principům „podvojného účetnictví“. Dosavadní výsledky realizace Reformy nepředstavují pouhou chybu v jinak fungujícím systému, ale jsou logickým důsledkem některých jejích vadných premis, které odpovídají dalším politikám a obecnějším postojům ke správě veřejných záležitostí v naší zemi. O to důležitější, i když složitější, bylo vzepřít se takovémuto snahám.

Dovolte mi proto v úplném závěru podotknout, že věda může být samozřejmě spojena i s hledáním něčeho tak podstatného, jako je pravda. Tomáš Garrigue Masaryk v Čapkových Hovorách s TGM řekl, že poznání je mravní povinnost, že na vědcích a filosofech neuctíváme jejich nadání, nýbrž usilování o pravdu. Jsem přesvědčen, že k naplnění tohoto úkolu musí především vysoké školy a Akademie věd sdružit své úsilí a více spolupracovat. Musíme si uvědomit, že dnes jde o něco podstatnějšího než jen o přežití Akademie věd. Jde také o uchování základních hodnot, které představují jeden z pilířů života evropských společností. Tyto hodnoty jsou tradiční součástí veřejného prostoru, který musíme společně hájit nejen proti parciálním ekonomickým zájmům, ale i proti zdánlivé logice jeho privatizace.